

индустриальной культуры): Научное издание. Под ред. В.П. Сальникова. Спб., М.: Санкт-Петербургский университет МВД России, 2000. – 544 с.

4. Єленський, В. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ - початку ХХІ століття. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2013. – 504 с.

5. Кирило (Говорун) Архімандрит. Політичне православ'я. / Пер. з англ. Олексія Панича. - К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. – 152 с.

6. Кокс, Х. Мирской град: Секуляризация и урбанизация в теологическом аспекте. Пер. с англ. О.Боровой и К.Гуровской. Под общей ред. и с примеч. О.Боровой. М.: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 1995. 263 с.

7. Компендіум соціальної доктрини Церкви, К.: Кайрос, 2008. – 549 с.

8. Основы социальной концепции Русской Православной Церкви. [online] Доступно: <http://www.patriarchia.ru/db/text/141422.html>

9. Социальная позиция протестантских церквей России [online] Доступно: <https://www.cef.ru/documents/docitem/article/1379387>

10. Социально-политические системы в сравнительном контексте: цивилизации и идентичности. Под редакцией А. С. Железнякова и Т. Н. Литвиновой. М.: ИС РАН, 2013. – 350 с.

11. Шевченко С. А. Клерикалізм в системі державно-національних відносин Європейських країн: політико-правове регулювання // Дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2015. – 255 с.

Sarakyn L.P.

*Candidate of Philosophy,
Associate Professor of the Department of Humanities,
National University of Food Technology*

POSSIBILITIES OF COSMOPOLITICAL WORLDWIDE IN REGULATION AND TRANSFORMATION OF SECESSIONIAN CONFLICTS IN THE EUROPEAN SPACE

Саракун Лариса Петрівна

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін
Національного університету харчових технологій*

МОЖЛИВОСТІ КОСМОПОЛІТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ В РЕГУЛЮВАННІ І ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕЦЕСІОНІСТСЬКИХ КОНФЛІКТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Summary. In this paper the basic principles of cosmopolitanism, their role and methodological importance in overcoming secessionist movements as a political phenomenon in the European space are considered. Issues related to the development of separatism, to some extent facilitated by globalization and regional integration processes, are explored. Prerequisites for the development of secessionism as well as the forms of its distribution are analyzed.

The content of the phenomena of cosmopolitanism as a special type of worldview is revealed; cosmopolitanization; cosmopolitan society. The cosmopolitan approach is justified, allowing to go beyond national practices (overcoming national borders), facilitating their integration into a new context in combination with global, local (subnational) and particular. Cosmopolitanism becomes an ideological platform and ontological unity of the planetary community and aims at transforming secessionist movements. As a social construct, it helps to build a world order based on the affirmation of a "compromise" of cultural, religious, ethnic and other differences. In theoretical terms, the ideas about the possibility of a cosmopolitan worldview in the regulation of secessionist conflicts and separatist aspirations are of general anthropological character. Cosmopolitan principles require correlation with a functionally and normatively differentiated understanding of the worldview as a complex and heterogeneous phenomenon, in particular values and attitudes.

Анотація. У роботі осмислюються засадничі принципи космополітизму, їх роль та методологічне значення у подоланні сецесіоністських рухів, як політичного явища на європейському просторі. Досліджуються питання, пов'язані з розвитком сепаратизму, якому певною мірою сприяють процеси глобалізації та регіональної інтеграції. Проаналізовано передумови розвитку сецесіонізму, а також форми його розповсюдження.

Розкривається зміст феноменів космополітизму, як особливого типу світосприйняття; космополітизації; космополітичного суспільства. Обґрунтовується космополітичний підхід, що дозволяє вийти за межі національних практик (долаючи державні кордони), сприяє їх інтеграції в новий контекст у поєднанні з глобальним, локальним (субнаціональним) і партикулярним. Космополітизм стає світоглядно-ідеологічною платформою й онтологічною єдністю планетарного співтовариства й націлений на трансформацію сецесійних рухів. Як соціальний конструкт, він допомагає вибудувувати світопорядок на

основі утвердження «компромісу» культурних, релігійних, етнічних та інших відмінностей. У теоретичному відношенні приведені уявлення про можливість космополітичного світогляду в регулюванні сецесіоністських конфліктів та сепаратистських устремлінь носять загальноантропологічний характер. Космополітичні принципи потребують співвідношення з функціонально і нормативно диференційованим розумінням світогляду, як комплексного і неоднорідного феномена, зокрема, цінностями й установками.

Keywords: secessionism; secession movements; secessionist conflicts; cosmopolitanism; globalization; cosmopolitan outlook; cosmopolitanization; cosmopolitan society.

Ключові слова: сецесіонізм; сецесійні рухи; сецесіоністські конфлікти; космополітизм; глобалізація; космополітичний світогляд; космополітизація; космополітичне суспільство.

Постановка проблеми. На початку XXI століття людство увійшло в процес формування планетарної цивілізації, в якій окремі країни можуть втратити статус автономних самодостатніх одиниць, оскільки у світовому співтоваристві немає політичної, соціальної, економічної та духовної єдності. Воно втрачає орієнтири свого розвитку як у просторі, так і в часі. Роз'єдане суспільство постало перед новими викликами і загрозами, що мають глобалізований характер. Зокрема, це відсутність міжнародного узгодженого правового простору; міжнародний тероризм; війни між державами та в середині них; етнічні та релігійні конфлікти; національний та релігійний сепаратизм та інші види сецесіоністських рухів, які існують в усіх регіонах планети і виступають роз'єднуючим фактором цілісності суспільства. Сецесіонізм притаманний територіально сконцентрованим групам населення з різними релігійними, етнічними, культурними, економічними ознаками; зовнішньополітичними, історичними, адміністративними та територіальними чинниками. Сецесіоністські конфлікти становлять велику загрозу стабільності й розвитку як держави, так і людства загалом, оскільки можуть мати насильницький характер. Наслідком сецесії є дестабілізація суспільства, послаблення державного суверенітету, повна дезінтеграція і розпад держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему сецесіонізму як соціального і політичного явища розглядають у своїх дослідженнях зарубіжні й вітчизняні науковці. Зокрема, В. Андріяш, О. Балацька, Л. Брілмаєр, К. Веллман, С. Денисюк, Л. Ковалевиц, Л. Пашенко, І. Рафальський аналізують нинішні тенденції сецесіоністських конфліктів, їх етнополітичний, конфесійний, правовий та інші рівні. Вагомий внесок у вивчення особливостей сецесійних процесів здійснили Н. Беліцер, Б. Коппітерс, М. Емерсон, М. Хейссен, А. Зоткін, В. Лажнік та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Показово, що в жодному дослідженні не розкривається зв'язок між космополітизмом і врегулюванням чи вирішенням конфліктів у контексті сецесіоністських криз.

В сучасних умовах сепаратизм представляє для ряду європейських країн серйозну загрозу для національної безпеки. За даними Гейдельберзького інституту дослідження міжнародних конфліктів (ГІДК) у 2017 році спостерігалось 385 конфліктів у

всьому світі. Більше половини (222) відбулися із застосуванням насильства, в той час як інші – 163 – залишилися ненасильницькими. У порівнянні з попереднім роком кількість повномасштабних війн збільшилася з 18 до 20, тоді як кількість локальних воєн зменшилася на чотири – всього 16. Загалом, ГІДК нарахував 187 насильницьких криз, а також 81 ненасильницька і 75 суперечок між державами. В одній лише Європі у 2017 році відбулося 49 конфліктів. Як і в попередні роки, був зафіксований тільки один насильницький конфлікт. Згідно звіту ГІДК, це війна між Донецькою Народною Республікою і Луганською Народною Республікою, з одного боку, та українським Урядом, за підтримки декількох добровольчих батальйонів, з іншого [10].

Мета дослідження з'ясування сутності космополітичної концепції як альтернативного шляху розвитку європейських суспільств та методу регулювання (послаблення) і трансформації сецесіоністських конфліктів у роз'єднаних європейських державах (Молдова і Придністров'я; Сербія і Косово та ін.).

Результати та їх обговорення. Важливо зазначити, що сецесіонізм у різних європейських країнах проявляється в багатоманітних формах із різними засобами, цілями та методами боротьби. В окрему групу виділяють західноєвропейський різновид сецесіонізму, що характеризується переважанням дії етноконфесійного (з гіпертрофованою роллю мовного чинника) та соціально-економічного факторів. Відмінною рисою означеного сецесіонізму є домінування політичних партій серед акторів, що його формують, і переважання «стандартизованої» політичної діяльності над іншими її формами. Причини сучасних сецесіоністських процесів на сході та заході Європи різноманітні: політичні та соціокультурні перетворення, посилення або ослаблення центральної влади, прагнення окремих регіонів тих чи інших країн до відокремлення. Це також набуття суверенітету, як прояв захисної реакції на політичні і соціальні трансформації. Причиною є і конфлікти, породжені територіальними претензіями, які суттєво ускладнюють відносини між сусідніми державами. Потенціал сецесіонізму залежить від потужності та активності спільноти регіону, її чисельності, атрактивності певної ідентичності; існування різних мовних, культурних та релігійних особливостей тощо. В Україні активізації сепаратистського руху сприяють такі чинники, як історичний (тривале перебування окремих частин

сучасної території України у складі інших держав, що сприяло формуванню регіональної ідентичності); зовнішній – спроби сусідніх держав, зокрема Росії, використати представників національних меншин для просування своїх національних інтересів; етнічний (існування більше 130 етнічних груп, при цьому абсолютну більшість представників національних меншин складають росіяни); економічний (різний рівень соціоекономічного розвитку окремих регіонів); політичний (конкуренція ідентичностей); географічний, зокрема умовність межі кордону на сході країни; низький рівень кооперації виробництв між окремими територіями всередині України на основі односторонньо спрямованих зовнішніх господарських зв'язків; різновекторна спрямованість геополітичних та ціннісних орієнтацій населення та мовний чинники.

Зазначимо, що сепаратистські тенденції в Україні не стали наслідком діяльності регіональних рухів, партій чи організацій. Їх можна визначити як певні інформаційні операції, щоб продемонструвати слабкість України як держави, або є засобом тиску на позицію органів центральної влади з боку регіональної політичної еліти, ідеї яких актуалізуються під час революційно транзитивних змін у державі (2004 рік та 2013 – початок 2014).

Сучасні політичні, соціальні та культурні перетворення сприяють активізації сецесійних процесів, виникнення яких відбувається за двох умов: дискримінації етнічної меншості з боку державної влади та активна національна політична протоеліта, яка очолює цей рух. Чи досягне сецесійний рух своїх цілей залежить від балансу інтересів і сил на зовнішній арені та інших чинників міжнародної політики. Якщо все ж територіальне співтовариство наполягає на сецесії, повинні дотримуватися чіткі правові умови: конституційні норми про право сецесії, закони про порядок виходу зі складу держави. Самовизначення має здійснюватися на основі повної рівноправності всіх громадян, пріоритету прав людини без дискримінації. На практиці ж сецесія у більшості випадків руйнівна й з порушенням прав людини. Однією з причин означеного, на думку сучасного дослідника Ю. Кіршина, є глобальні та масштабні недосконалості людства, головна суперечність якого – це боротьба всередині нього [30]. Можна погодитися з думкою автора, адже у світовому співтоваристві утворилося протиріччя між глобалізацією та національною самобутністю держав (їх розвиток досягнув відчутної кризи, оскільки взаємозалежність світу обмежує їх суверенне право); між окремими релігійними конфесіями, що поглиблюються в умовах глобалізації. У світі йде боротьба політичних і релігійних ідеологій. Питання розв'язання конфліктів, їх трансформації і управління ними постають на транснаціональному, субнаціональному та локальному рівнях. З'явилася потреба у відновленні рівноваги між єдністю і

різноманітністю існуючих культур. Суспільство вимагає принципово нової ідеї, яка б не заперечувала, а пристосовувалася до соціально-політичних реалій і могла б зберегти та забезпечити співіснування людства й ліквідувати недосконалості. На ідеологічному рівні, на нашу думку, це знаходить вияв у стратегіях космополітизму, запровадженні космополітичної практики та ідеології в рамках світового співтовариства, а також прийняття її народами, державами, людством загалом на рівні усвідомлення. Сучасний космополітизм – це нова методологічна концепція для вивчення політичного світового простору. Він несумісний з політичними, економічними, культурними, національними, етнічними, релігійними та іншими сецесіоністськими рухами в сучасній Європі.

Феномен космополітизму, різні його аспекти досліджуються у працях багатьох науковців. Передовсім необхідно назвати роботи К. Аппія, Д. Арчібугі, У. Бека, І. Валлестайна, Ю. Хабермаса, Е. Гідденса, З. Баумана, Дж. Деланті та інших. Так, К. Аппія, розкриваючи особливості трансформації етичних цінностей, намагається з'ясувати кордони між «своїми» та «чужими» і умови такого розмежування [2]. Особливої уваги заслуговує його ідея ліберального космополітизму. Як наголошує автор, «ми цінуємо різноманітність форм соціального і культурного життя людей; ми не хочемо, щоб всі стали частиною гомогенної глобальної культури; і ми знаємо, що це також є фактом існування локальних відмінностей (як всередині держав, так і між ними)» [1, с. 94]. У такому розумінні космополітизм не виступає проти держави або локальних спільнот, а, навпаки, дозволяє у ліберальному дусі гарантувати космополітичну різноманітність ідентичностей.

Альтернативну концепцію європейської ідентичності висуває Дж. Деланті, яку називає «європейським космополітизмом» [8]. Грецька дослідниця М. Папастепану вводить в обіг поняття «культуралістський космополітизм» [14], головний імпульс якого стикається з локальним супротивом окремих культур, які хочуть зберегти свої архетипи. Процеси глобалізації прискорюють виникнення нового способу організації соціального життя, що в теоретичному плані призводить до формування нового світоглядного конструкту, виникнення якого ускладнює діалектику загальнолюдського, національного та індивідуального на всіх рівнях репрезентації.

Локальності сучасного світу утворюються діяльністю формальних міжнародних інституцій, які пропагують «партикулярне» єднання з акцентом до автентичного повернення у масштабах всього світу [15]. Підхід Р. Робертсона використав німецький соціолог і філософ У. Бек, який сформулював концепцію «транснаціонального соціального простору» [22], що включає транснаціональні корпорації, міжнародні компанії, фінансові інститути, етнічні діаспори, релігійні

рухи і т. д. Ці транснаціональні утворення знаходяться у більш вигідному становищі, перерозподіляючи у свою користь владні повноваження, оскільки не пов'язані, на відміну від національних держав, умовами міжнародних договорів і конвенцій. Глобальні виробництво і збут формують глобального споживача – «громадянина світу» – космополіта.

В епоху повсюдної тотальної взаємозалежності наявність в окремих регіонах планети осередків сепесіонізму зумовлює глобальне посилення політичної та економічної напруженості. То ж питання врегулювання сепесіонізму як в європейських країнах, так і в Україні, зокрема, постає ключовим на порядку денному державної політики.

Світова спільнота не бачить достатніх підстав для отримання будь-яким з нинішніх сепаратистських утворень в Європі міжнародного визнання. При цьому незалежність не розглядається як засіб протистояння крайнім формам несправедливості, таких як незаконна окупація території чи загроза геноциду. Навіть якщо в період, що передує сепесії, мали місце випадки несправедливості, їх не вважають підставою для отримання незалежності. Міжнародне співтовариство підтримує альтернативи сепесії, за яких можливе подолання несправедливості та запобігання їй у майбутньому. Космополітизм, будучи однією з альтернатив сепесіонізму, виходить з того, що мета людства – домогтися єдності в його культурному, етнічному та релігійному різноманітті у поєднанні з існуючими статусами різних національних спільнот, і з гарантіями прав меншин на основі єдиної людиноцентричної космополітичної демократії.

Всі сепесіоністські рухи породжуються глобалізацією, тому мають один і той самий ефект: вони відкривають (бажаючи того чи не бажаючи) простір для глобального владного і правового порядку. Глобалізація та інтеграція сприяють зближенню і взаємодії держав та позадержавних суб'єктів, їх об'єднанню у транснаціональні та глобальні мережі, які будуються на різних каналах взаємозалежності (торгівля, політика, безпека, навколишнє середовище та соціокультурні зв'язки). З іншого боку, глобалізація сприяє роздробленості усталених політичних і соціальних порядків, дозволяючи регіональним та транснаціональним об'єднанням реалізовувати партикулярні завдання, що несе загрозу суверенітету та територіальній єдності держав. Країни більше не мають монополії на посередництво відносин своїх регіонів на глобальному міжнародному ринку. Підвищена мобільність капіталу та зростання транснаціональних корпорацій підірвали здатність держав контролювати свою просторову економіку [17]. Тому конфлікти в умовах глобалізації сприяють утвердженню космополітичних ідей. Проте це не означає, що вони повсюдно зустрічають схвалення і немає протидії. Однак сила

і впливовість космополітичної ідеології знаходить своє вираження, передовсім, в тому, що вона розмиває, змішує і заново комбінує головні відмінності суспільств. Це дозволяє побудувати принципово іншу картину світоустрою третього тисячоліття й усвідомити напрям і зміст нового етапу в його розвитку. При виконанні даної місії космополітизм стає науковим світоглядом соціополітичного розвитку планетарної системи. Зазначений підхід дозволяє вирватися за межі усталених національних практик і тим самим сприяти їх інтеграції в глобальний контекст у поєднанні з локальним і партикулярним на основі логіки «включеної диференціації», коли людина сама конструює свою самотність, і цей процес є толерантним до національних, регіональних та інших відмінностей учасників [6].

У багатьох сепесіоністських конфліктах сучасні європейські держави підтримують ту чи іншу сторону. Така позиція підвищує зацікавленість у сторін конфлікту до пошуку компромісу. Однак може трапитися і так, що інша країна вдається до посередництва чи навіть застосування сили, щоб нав'язати рішення про відокремлення частини країни, де відбувається сепаратистський рух, з метою утворення власної держави. Це може супроводжуватися шляхом проведення референдуму та процедурою розмежування повноважень з наданням гарантій з боку іноземних держав. Якщо останні не можуть або не бажають створити необхідні стимули для зміни статус-кво або координувати свої посередницькі зусилля, то фактична сепесія зазвичай затягується. В такому випадку частина країни, що намагається відокремитися, прагне увійти в економічний та політичний простір і сферу безпеки своєї держави-покровительки. Це призводить до деформації конфлікту, що триватиме упродовж невизначеного терміну й може значно модифікувати сепесійні настрої.

Зазначимо, що сепесія знаходиться на стику внутрішньої та зовнішньої політики, проте, в більшості випадків виникнення сепаратизму може бути пояснене особливостями внутрішньої етнічної політики чи культури. Це впливає на самовизначення народів і передбачає різні способи політико-територіальної організації спільнот у внутрішньодержавних відносинах. Уряд може реагувати на сепесіонізм багатьма способами. Одним із них може стати утвердження означеної вище ідеології космополітизму, як нового типу світогляду транснаціональної спільноти.

Не можна не враховувати того факту, що даний період характеризується виникненням «транснаціональних форм життя», які сприяють виходу з-під впливу тотального державного контролю національних культур, ідентичності, традицій, завдяки ЗМІ та інформатизації суспільства. Технічні розробки призвели до інтенсивного розпаду уявлень про національні держави як замкнуті структури. Проявляється симбіоз космополітичного та національного,

космополітичного світогляду та локального, глобальної ідентичності та національної. Локальні, національні, етнічні, релігійні та космополітична культури проникають одна в одну; вони взаємопов'язані і переплітаються. Відбувається космополітизація зсередини. Повсякденне життя як і раніше проходить на локальному рівні, але його не варто розуміти виключно локально. Основні переваги космополітичної перспективи – це включення «Іншого» як значимого і необхідного, визнання «інакшості Іншого» крізь призму зняття опозиції «друг–ворог» [20].

На думку У. Бека, «різноманіття не має бути ієрархізоване чи заміщене суспільно прийнятими нормами, цінностями та стандартами, а, навпаки, має бути прийнятим і позначеним як позитивна цінність. Із точки зору космополітизму прийняття інших, як відмінних і тотожних одночасно, є життєво необхідною умовою» [6, с. 15]. Можна сказати, що космополітизм є соціальним конструктом, який створює соціальну реальність і допомагає вибудувувати новий світопорядок. У зміст космополітизму входять: космополітична ідеологія; космополітична практика, поведінка народів; космополітизація, поширення ідей космополітизму; боротьба космополітизму проти антикосмополітизму.

Космополітизм має прийти на зміну традиційним ідеологіям епохи модерну, минаючи межі націоналізму, комунізму, соціалізму, неолібералізму. Перехід від світу національних держав до космополітичного світового порядку означає зміну пріоритетів: перехід від пріоритету традиційного міжнародного права до пріоритету прав людини. У другу епоху модерну затверджується принцип, відповідно з яким права людини передують міжнародному праву. Носіями прав людини є індивіди, а не колективні суб'єкти (нація, держава). Якщо права людини не відносяться виключно до внутрішніх справ тієї чи іншої держави, то відбувається «парадигмальний зсув» від національно-державного суспільства до суспільства космополітичного, у якому «міжнародне право за сприяння нації і держав звернене безпосередньо до індивідів, вважаючи тим самим юридично обов'язковим світове співтовариство індивідів» [22, с. 84]. Архітектура космополітичного союзу держав могла б також вказати шлях, що дозволяє уникнути іншим регіонам світу політики помилкових альтернатив, особливо в регіонах з хронічними національно-етнічними конфліктами.

Космополітизм з його ідеями світового громадянства, глобальності й глобальної взаємопов'язаності, принципами універсалізму і цілісності є досить затребуваним, оскільки він враховує «досвід історії», йому притаманне «рефлексивне усвідомлення подвійного характеру відмінностей і культурних протиріч», він «оголює не тільки «страждання», але й можливість вибудувати власне життя та відносини у суспільстві в умовах змішаної культури [22, с. 56].

З цього випливає, що основою політичної картини світу XXI століття постає усвідомлення нового способу життєустрою планетарної спільності – планетарного соціального організму. В останні десятиліття поступово стираються кордони між державами, переосмислюються поняття «громадянство» і «держава». Зв'язок громадян з національними державами стає слабкішим, а європейське співтовариство поступово, але впевнено перетворюється в космополітичне суспільство із загальним європейським громадянством. Про це переконливо свідчить текст Договору про Європейський Союз, де вказано, що «будь-який громадянин країни-члена ЄС є одночасно громадянином Союзу» [39, с. 68]. Офіційно вже єдина «Велика Європа» починає активно формувати у населення загальноєвропейську наднаціональну свідомість та ідентичність. Процес розвитку і розширення Єдиної Європи вже не зупинити. Європейський Союз – унікальна наднаціональна структура, що поєднує федеративні, конфедеративні та міждержавні елементи в своїй діючій нині Конституції. В якості моделі інтеграції вона однаково приваблива як для тих, хто прагне до створення нових незалежних держав, так і для тих, хто бажає зберегти територіальну цілісність своєї країни. Щодо деяких сецесіоністських конфліктів робилися спроби знайти реально компроміс між федерацією і конфедерацією під назвою «спільна держава». Хоча цей термін не має загальноприйнятого наукового визначення, він став використовуватися у зв'язку з пошуками рішень подолання сецесіоністських конфліктів на Кавказі, Кіпрі, Балканах та Донбасі. Пропозиції про створення спільної держави, як правило, засновані на ідеї створення державної структури з єдиною міжнародною правосуб'єктністю. Така ідея задовольняє бажання міжнародного співтовариства обмежити розростання кількості мікрдержав і захистити принцип територіальної цілісності. Критики системи «спільної держави» стверджують, що відсутність достатніх «федеральних» повноважень робить таку державу вразливою і призводить до розпаду або некерованості. Проте, сліт погодитися з думкою Г. Нутчева, що асоційована держава є політичним устроєм, при якому менша одиниця пов'язана з більшою одиницею таким чином, що вона зберігає ступінь самоврядування (Фарерські острови – самоврядна частина Данії, яка відповідає за їх міжнародні відносини і безпеку) [35]. Відносини добровільно асоційованих держав засновані на міжнародному праві (на зразок тих, що існують між Маршалловими островами і США). У сфері врегулювання, трансформації та вирішення конфліктів Європейський Союз діє двома шляхами: створення меж для вирішення конституційних проблем, пов'язаних з сецесіоністськими кризами, і/або є посередником між сторонами, залученими в конфлікт.

Країни ЄС з активними сепаратистськими рухами проводять різну державну політику стосовно них. Зокрема, регіональна політика Іспанії полягає у наданні права регіонам на самоуправління і визнання місцевих мов офіційними в автономних областях; здійснюється реалізація принципу «багаторівневої ідентичності» та спільних проєктів соціально-економічної модернізації, проведення політики децентралізації.

Модель децентралізованої держави, що заснована на принципах етнічного та лінгвістичного плюралізму, реалізована і Бельгією. Сучасна Бельгія – це федерація, що складається з суб'єктів двох типів: екстериторіальних товариств (німецькомовне, нідерландомовне, франкомовне) і територіальних регіонів (Валлонія, Фландрія, Брюссель). Двоскладна федерація і нова конституція сприяли нормалізації відносин між валлонами і фламандцями, проте остаточно міжетнічний конфлікт не вирішено. У Великій Британії для придушення відцентрових тенденцій використовувався економічний тиск, а також сили методи вирішення конфліктів, але це не вирішувало їх, а стримувало проблему на певний період. Лише політика розширення автономії адміністративно-політичних частин королівства була ефективною і конфлікти у Північній Ірландії пішли на спад. Італія у пошуках шляху між федеральним та унітарним устроями здійснила регіоналізацію усєї країни, що допомогло знизити міжрегіональну напруженість та змінити сепаратистську спрямованість частини рухів на автономістську.

Отже, якщо співвідносити сепаратистські конфлікти з формами державного устрою (тих країн в яких вони існують), можна відмітити, що перехід держави до федералізму чи надання окремим регіонам статусу автономії не означає остаточно вирішення проблеми. Спостерігається єдина тенденція: як тільки окремі регіони отримують певні повноваження, вимоги останніх стають дедалі більш наполегливими та ширшими. Звичайно, країни Європейського Союзу здійснюють різну державну політику щодо активних сепаратистських рухів. Проте, головним механізмом у вирішенні регіональних конфліктів у Європі постає Євросоюз з його принципами регіоналізації, згідно яких вихід з держави стає недоцільним, оскільки сама держава поступово розчиняється у складі ЄС, який повільно може перетворитися у велику федерацію регіонів і втратить статус конфедерації держав. Цим тенденціям сприяє глобалізація, яка кількісно змінює морфологію планетарного світу в бік укрупнення організаційних структур, а якісно – завдяки зміні властивостей структури, що від «статусу центру» переходить на рівень світового суспільства.

За такої перспективи космополітизація є необхідною умовою розвитку соціуму. Це означає, що глобальний Інший вже не знаходиться «десь там» або поруч з нами, він «всередині» нас. З одного боку, космополітизація підсилює змішання

з глобальним Іншим, відкриваючи простір і перспективи для утвердження прав людини і багатоманітності способів конструювання соціального світу. Означений процес слід розглядати не як часткову або неодмінну умову (яка існує чи не існує), або як мету, яку необхідно досягти, а швидше за все, як етико-політичний спосіб соціальної трансформації, що ґрунтується на принципі відкритості світу та породжує феномен глобальної політики. З цієї точки зору, рефлексивна космополітизація є формою розкриття світу, що виникає з можливостей трансформацій, іманентно властивих соціальному світу [7; 8]. Така космополітизація «руйнує» державні кордони, а відповідно знижується функціональна роль національних урядів і таке явище, як сепаратизм втрачає сенс і зникає. З іншого боку, процеси космополітизації породжують глибокі сумніви у збереженні людства, оскільки можуть мати антигуманні наслідки у тому випадку, якщо вийдуть з-під контролю.

Погоджуємося із згаданим німецьким філософом У. Беком, який обґрунтовує нову космополітичну концепцію, за допомогою якої стає можливим змінити увесь світовий устрій. На думку автора, в еkleктичних і мозаїчних формах існування космополітизму відбувається його «інфільтрація», він набуває риси реалістичного, який все більше враховує локальні особливості, сприяє адаптації універсальних цінностей до національної традиції, локусу. В протилежному випадку постають великі ризики різної фрагментації – політичної, етнічної, культурної тощо. В прагненні утвердитись у якості самостійного суб'єкта історії і зберегти національну культуру субнаціональні спільноти нерідко вибирають шлях націоналізму, в якому вбачають спосіб протистояння космополітизму. Вихід із ситуації бачиться дослідником в озброєнні національного світогляду «оком космополітизму», що уникне небезпеки націоналістичного позначення «інших» як «варварів», відкрившись ззовні у відношенні до інших народів, а з середини – у відношенні до власних меншин. Можна сказати, що космополітизм стає реалістичним у тому випадку, коли виходить з визнання відмінностей, насамперед етнічних, регіональних, коли відбувається «взаємопроникнення різноманітних стратегій сприйняття відмінностей» [22, с. 93-94]. До означених владно-стратегічних переваг космополітизму науковець додає права людини як джерело космополітичної влади, не називаючи вищу владну структуру, яка б керувала усіма цими процесами в світовому масштабі.

Позиціонування прав людини у сучасній космополітичній кон'юнктурі може реалізуватися двома способами: ліберальним і транснаціональним. Ліберальний ґрунтується на інституалізації універсальних прав людини, тому що глобальне поширення ринкових механізмів неодмінно супроводжується поширенням влади закону і демократичної культури, а ведення

«сучасного» способу виробництва руйнує традиційні соціальні структури общинного типу, в яких права раціонального індивіда «приносяться в жертву» колективному обов'язку.

Транснаціональний – сприяє реалізації універсальної людяності. Хоча глобалізація і призводить до зростання нерівності, вона, водночас, сприяє формуванню нових географічних просторів і розвитку транснаціональних політичних інститутів прав людини, що, в свою чергу, створює основу для світового громадянства.

Мета-влада глобального космополітичного суспільства заснована на визнанні прав людини на протигагу уявної самоочевидності національної держави. Нормативне, правове і політичне просування до реалізації статусу «громадянина світу» відштовхує на другий план незалежність національної держави. Вимога дотримання прав людини перетворює роздроблений на національні держави та субнаціональні утворення світ на власний простір «всесвітньої внутрішньої політики», що не має кордонів і в якому «чужі» держави, а також неурядові організації можуть втручатися у «внутрішню політику» інших країн і змінювати їх владні структури і основи легітимації влади. Це вдається, зокрема, тоді, коли режим дотримання прав людини і відповідні регіональні конвенції сприяють активізації внутрішніх груп опору, орієнтованих на космополітичні цінності, або ж коли політику в сфері прав людини пов'язують з економічними або військовими санкціями. Означене дозволяє вести легітимну й авторитетну дискусію про сутність влади, яка, з одного боку, дає можливість пригнобленим і ущемленим групам заявити про свої права і (можливо) домогтися їх реалізації всередині країни при зовнішній підтримці з боку світової громадськості; з іншого боку, в усьому світі урядам і неурядовим організаціям надається стабільне і принципове право на участь в обговоренні та вирішенні цих проблем. Сецесіоністські конфлікти, що лежать на перетині внутрішньої і міжнародної політики, вирішуються легше, якщо принцип національного самовизначення не обмежується внутрішніми справами.

Дієвість космополітизму полягає в тому, що він виступає інструментом реалізації національних інтересів на основі визнання різноманіття та різноманітності етнонаціональних форм, механізму приведення етнонаціональних устремлінь у відповідність з вимогами як загальносвітового, так і національного розвитку. Криза національних держав постійно потребує вирішення питання не тільки на національному, а й на міжнародному рівнях. Така тенденція призводить до узгодження дій однієї держави з діями інших, формування міжнародних відносин і становлення світового космополітичного суспільства та зміни світогляду: технократичного на космополітичний, який відтворить принципово іншу картину світоустрою третього тисячоліття. Такий світогляд дозволяє на основі нової картини світу усвідомити напрям і

зміст нового етапу в розвитку людини та суспільства [23, с. 12].

Космополітизм постає засобом цивілізованого управління політичною владою за допомогою юридичних законів. Його ідеологія виходить за межі національних держав. Поступово відбувається перехід від координації до співпраці. Відповідно має бути конституційовано міжнародне право, оскільки здійснюється синтез політичної влади окремих держав. Міжнародне право дозволяє швидше домогтися консенсусу. Однак існують труднощі з легітимністю міжнародного права. Вакуум між «грубою» і «м'якою» силою можна подолати, наближаючись до розуміння нормативістської концепції міжнародного права. У своїй промові на XXIII Філософському Конгресі Ю. Хабермас зазначав, що державний суверенітет і політична влада проявляються в інструментальній логіці [16]. Багато держав прагнуть розвинути суверенітет у рамках міжнародного права. Але мережа міжнародних організацій звує рами міжнародного права. У цих організаціях збільшуються широкі світові функції. Все це веде до демократичного дефіциту. Прийняття рішень міжнародними організаціями не супроводжується прийняттям демократичного права. Легітимація демократії не досягається. Держави ЄС прагнуть створити наднаціональну демократію. Але криза ЄС показує, як важко створити єдину конституцію (європейську). Це є результатом відсутності політичної солідарності, що обумовлено структурною нерівномірністю країн. Європейському союзу насамперед необхідні спільні фінансові, фіскальні правила, правила оподаткування. Повинен бути єдиний збалансований бюджет, адаптований до ринкових відносин. Також необхідно перейти від національної демократії до її інтернаціонального рівня. Багато політичних партій ЄС уникають солідарності, яка є синонімом справедливості. Довіра виникає тоді, коли є взаємний інтеграційний процес, що викликає взаємну інтеграційну поведінку на основі загальної юридичної норми. Сьогодні важко зрозуміти солідарність інтеграційну. Громадяни мають бути адаптовані до взаємозалежності. Тому космополітичне світорозуміння потрібне в силу «давно сформованої економічної, суспільної і технологічної єдності світу, колективної відповідальності за збереження умов для життя на перенаселеній планеті, а також постійно зростаючого військового потенціалу, який загрожує всім. У нинішній ситуації якісно новим є те, що глобальні проблеми підштовхують до створення світового політичного порядку. Визнаючи неминучу трансформацію національних держав у транснаціональну спільноту і формування транснаціонального соціокультурного простору, який є основою для виникнення космополітизму, що стає онтологічною єдністю планетарного співтовариства. Демократія у такому розумінні є параметром порядку нового світоустрою, що

забезпечить розподіл Світової влади в організаційній матриці планетарного життя [23], результатом чого буде створення організованого суспільства, у якому Світова влада розподіляється раціонально за участі світового громадянського соціуму. Головним виконавчим органом Всесвітньої держави на демократичних засадах постане Світовий уряд – єдина нормативно-правова система у формі загальноцивілізаційних цінностей, моралі та Світового права. «Космополітична держава» буде заснована на принципі національної індивідуальності, що уможливить співіснування національних ідентичностей за принципом конституційної толерантності. Іншими словами, в майбутньому планетарному співтоваристві утвердиться космополітична демократія, яка, як відзначає російський науковець Ю. Кіршин, врахує культурні, етнічні та релігійні особливості народів світу й не тільки збереже, людські цінності, але і підніме їх на більш високий рівень, що «буде сприяти ліквідації недосконалостей людства» [30], а отже, і ліквідації такого політичного явища як сепаратизм на основі космополітичної ідентичності (в сучасних умовах означена ідентичність не завжди використовується сепаратистськими рухами). Вищезначене може привести до взаємодії з «космополітичною національністю та державністю», в яких національно-етнічні традиції захищатимуться та розвиватимуться і відбиватимуться у світі світового громадянства [23, с. 142].

Космополітична демократія охопить всі суб'єкти і об'єкти космополітизму: людину, мораль, відносини людей у державах; інтеграцію народів і країн; ставлення до минулого й майбутнього, до предків і нащадків; демографічні процеси; взаємозв'язок людини та природи; захист від природних і техногенних катастроф; науково-технічний прогрес; освоєння космосу. Означена демократія передбачає узгодження дій локальних, регіональних і глобальних організацій. При її формуванні використовуватиметься модель моніторингу; публічний контроль і перевірка всіх управлінських рішень державних і громадських структур. Демократичне самоврядування охопить внутрішньодержавні та міжнародні відносини. Космополітична демократія вперше дозволить органічно поєднати владу і народ із загальнолюдськими гуманітарними, моральними і правовими цінностями, а також домогтися відповідності з результатами «четвертої технологічної революції».

Виходячи з цих концептуальних роз'яснень, космополітизацію у сфері врегулювання і вирішення сепаратистських конфліктів слід розуміти як процес, що приводиться в дію європейськими інститутами, насамперед Європейським Союзом, шляхом прив'язки розв'язання конфлікту до інтеграції зацікавлених сторін в європейський простір за допомогою кондіціональних механізмів, вбудованих у процес космополітизації. Шляхи їх використання ЄС і

ступінь впливу на сепаратистські конфлікти в кожному випадку різні. Вони стосуються трьох рівнів: 1) правових і адміністративних структур внутрішніх інститутів; 2) внутрішньої економічної, соціальної політики та політики у сфері безпеки; 3) соціальних змін загалом, включаючи зміни, щодо груп інтересів, внутрішніх дискурсів, ідентичностей та інших аспектів соціокультурного життя. Але важко виміряти ступінь впливу космополітизму на кожному з цих рівнів. Космополітизм не є ні незалежною, ні проміжною змінною при поясненні внутрішніх змін. Співзвучні в смисловому контексті слова Ю. Кристєвої: «Як прихильник космополітизму, я щиро вірю, якщо у Європі є майбутнє – воно немислимо без духу універсалізму. Ми повинні подолати державні кордони як архаїзм, поважаючи при цьому національні особливості» [32]. Радикальне подолання національно-державного порядку мислимо тільки у якості встановлення космополітичного режиму, який етично, прагматично і політично здійснює самообґрунтування у формі самоздійснюваного пророцтва.

Можна виокремити три можливих джерела самообґрунтування космополітичного суверенітету [21, с. 397-398]. Перше – розумне право, яке засноване на ідеях І. Канта, згідно яких космополітизм самообґрунтовується і здійснюється у формах правового конституціоналізму. Космополітичні принципи знаходять загальну обов'язковість відповідно з неакцентованим внутрішнім примусом. Друге джерело – правовий позитивізм, який, навпаки, стверджує, що принципів обґрунтування правових норм завжди виключені. Легітимність означеного режиму оцінюється за ступенем його емпіричної законності, яка залежить від конкретних обставин. Третім джерелом є прагматизм, який виходить з того, що космополітичний режим самообґрунтовується завдяки можливості вирішувати глобальні проблеми. Якщо він виправдовує себе на практиці, то знаходить легітимність. При космополітичному режимі моральний (основний для всіх) порядок утверджують для нового людства, яке не має кордонів. Його легітимність вибудовується не з легітимаційних джерел національно-державного порядку, який територіально обмежений, а з власних джерел легітимності, оскільки лише вони дозволяють створити моральний і правовий порядок для всіх і кожного. Легітимність космополітичного порядку не може завойовуватися «знизу вгору», тобто завдяки демократичному голосуванню та схваленню окремих держав. Вона має обґрунтовуватися «зверху вниз», дедуктивно, виходячи з універсальності принципів і основних положень – з наслідків для всього людства і кожної окремо людини [21, с. 390].

Утвердження космополітичного режиму, що здійснюється як природним, так і штучним шляхом, може призводити (і призводить) до ризиків і

конфліктів. У центрі стоять модернізаційні ризики. Як їх подолати в умовах плюралізму конкуруючих модерніт з їх різними нормативними моделями, матеріальними інтересами і конфігураціями політичної влади? Відповідь на поставлені питання дає поняття космополітичної Realpolitik, яка не апелює до загальних ідей і ідентичностей, а ставить на чільне місце владу й інтереси. Якщо ми приймаємо таку точку зору, то найбільш важливим питанням стає моделювання гегемоністських «ігор мета-влади» глобальної внутрішньої політики та відстоювання інтересів таким чином, щоб вони служили реалізації загальних космополітичних цілей [29]. Дана альтернативна концепція видається нам найбільш адекватною, оскільки саме вона спрямована на збереження та подальший розвиток демократичних цінностей європейського суспільства не тільки всередині окремих держав чи регіонів, але й на глобальному рівнях функціонування світової політичної системи.

Нова історична реальність суспільства всесвітнього ризику (У. Бек) полягає в тому, що жодна нація не здатна впоратися зі своїми проблемами самотужки. Космополітизм не закликає до того, щоб жертвувати власними інтересами або віддавати перевагу виключно високим ідеям та ідеалам. Навпаки, космополітична Realpolitik визнає, що політичні дії здебільшого засновані на інтересах. Але наполягає на тому, щоб переслідування власних інтересів відповідало інтересам спільноти. Так, космополітичний реалізм, по суті, означає визнання легітимності інтересів інших, у тому числі й національних, у поєднанні з власними (партикулярними) інтересами. В ідеалі індивідуальні та колективні цілі (як регіональні, національні, так і глобальні) можуть бути досягнуті одночасно. Проте, часто доводиться стикатися з обмеженнями і дилемами космополітичної Realpolitik. Зокрема, чи має проблема космополітичне вирішення залежить від нормативних та інституційних рамок. Парадокс полягає і в тому, що цю ідею космополітизму можна також використовувати для досягнення цілком протилежного результату. Її не можна віддавати на відкуп державі, оскільки вона буде використовувати отримані космополітичні можливості для посилення своєї гегемонії. Тому основна ідея сьогодення: майбутнє відкрито і воно залежить від рішень, які ми приймаємо.

Стосовно України зазначимо, що громадська думка занадто поляризована: усі мислять по-різному. Одні бачать майбутнє у минулому, інші – в чомусь новому. Одні дивляться на Захід, інші – на Схід. Поляризація виводить на вулиці радикалів, які хочуть негайно досягнути своїх цілей. Вони використовують для цього всі види просторів: фізичний, інформаційний і віртуальний. Ними активно користуються усі сепаратистські рухи. Людина у натовпі є більш навіювана, оскільки на неї збудливо діють інші, що стоять поруч. Вона стає частиною цього натовпу, її індивідуальна воля вже не є настільки значущою. Нові сенси

впроваджуються у масову свідомість, стаючи єдино можливими, а потім під них починають підводити саму реальність. І масова свідомість починає діяти за планом конструкторів, оскільки вже сама дійсність підштовхує всіх до потрібних сенсів.

Сецесіоністські рухи на Донбасі здійснюються у трьох просторах. В Україні інформаційна війна виразилася у відключенні російських телеканалів на її території, віртуальна – в забороні російських телесеріалів. Інформаційний простір є основним полем битви. Цікавою особливістю означеного простору в Криму та Донбасі є його швидкий розвиток, високий рівень динаміки, що потягнув за собою великий об'єм суперечливих одна одній версій. Різні етапи, різні часові періоди мали свій набір слів-символів [37, с. 763].

На думку сучасного дослідника Г. Почепцова, передкримський період з точки зору російських інформаційних потреб мав виправдати анексію Криму, тому був використаний набір символів, що переносили в епоху війни. «Фашисти», «неонацисти», «бандеровці» – були з одного боку, визволителі – з іншого. Останнє значення не використовувалося, але малося на увазі. Тим більш під «зеленими чоловічками» можна було розуміти, що завгодно. Як зазначає автор, події на Донбасі вимагали розвернути символізацію «народного повстання». Тому тих, хто був проти, почали називати «карателями». Україна стала позначати своїх противників «терористами», «сепаратистами», Росія своїх прихильників «ополченцями», що також асоціюється з вітчизняною війною.

Інформаційний простір такої гібридної війни, коли неадекватно поєднується фізичний, інформаційний і віртуальний простори, виконує нові функції. Г. Почепцов називає деякі з них, що характерні для конфлікту Росії з Україною: 1) потрібно з нічого створити образ ворога; 2) потрібно з нічого створити образ справедливого воїна, який бореться з ворогами; 3) потрібно вказати на населення, яке треба захистити від ворога [37, с. 764]. Все вищесказане демонструє, що інформаційні технології дозволяють вибудовувати нову ієрархію друзів і ворогів. Роль інформаційних технологій та ЗМІ збільшується у періоди інтенсивних змін соціосистем, куди підпадають також сепаратистські рухи, оскільки в ці моменти істотно змінюється самосвідомість людей.

Поява сепаратистських рухів, зокрема і в Україні, визначається, внутрішньою політикою, відносинами регіонів і груп з державою. А чи досягнуть означені конфлікти своєї мети, багато в чому окреслюється міжнародною політикою, балансом інтересів і сил, що знаходяться за межами держави. Якщо сепаратистські рухи не досягають своєї мети або ініційовані ними в державі конфлікти «заморожуються», то це обумовлено тими ж факторами. Тобто, все буде залежати від того, як складуться відносини в даний момент часу між усіма сторонами, що залучені в конфлікт, і якими будуть ці відносини (баланс чи дисбаланс

сил між ними і на чю користь). Тому з різних варіантів врегулювання конфлікту в підсумку може реалізуватися «найнеймовірніший», оскільки може виявитися найбільш прийнятним варіантом подальшого розвитку подій, що влаштовуватиме всіх.

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що сучасна цивілізація зіткнулася з проблемами такого рівня складності, які вимагають розробки концепції космополітичного світогляду, яка «асимілювала б національний світогляд з його обґрунтованим скептицизмом, одночасно відкривши його для сприйняття існуючих загроз і криз та відповідала б масштабу і змісту історичного часу. І цілком очевидно, що сприйнятливість космополітичних ідей, їх поширення сприятиме руйнуванню державних кордонів, що в свою чергу призведе до децентралізації влади і таке явище як сецесіонізм поступово втратить свою актуальність і підґрунтя.

Список літератури:

1. Appiah K. A. "Cosmopolitan Patriots", in Cheah, P. and Robbins, B. (eds)/ K. A. Appiah // *Cosmopolitics: Thinking and Feeling Beyond the Nation*. Minneapolis: University of Minnesota Press. – 1998.
2. Appiah, K. A. *Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers*. / K. A. Appiah // New York: Norton, Paperback. – 2007.
3. Beck Ulrich. *Macht und Gegemacht im globalen Zeitalter*. / Ulrich Beck // *Neue weltpolitische Okonomie*, Frankfurt/Main.– 2002.
4. Beck U. *Risikogesellschaft*. / U. Beck // Frankfurt am Main: Suhrkamp.– 1986.
5. Beck, U. *Cosmopolitanization – Now! An interview with Ulrich Beck*. / U. Beck // *Theory, Culture & Society*, 2001.– Vol. 18 (4).
6. Beck U., Grande E. *Cosmopolitanism: Europe's Way Out of Crisis*. / U. Beck, E. Grande // *European Journal of Social Theory*. – 2007.– Vol. 10, 1, 67-85.
7. Beck Ulrich *The Cosmopolitan Vision*, Cambridge. / Ulrich Beck // UK/Malden, MA: Polity Press.– 2006.
8. Delanty Gerard *The Cosmopolitan Imagination: The Renewal of Critical Social Theory*. / Gerard Delanty // Cambridge, UK: Cambridge University Press.– 2009.
9. Eichert D. *Separation amidst Integration: The Redefining Influence of the European Union on Secessionist Party Policy*. / D. Eichert // *JIOS*, 2016.– Vol. 7, Issue 2, pp. 63–77.
10. НПК Conflict Barometer App. Analyzed Period: 01/01/17 – 12/31/17. file:///C:/Users/Pavel/Documents/ConflictBarometer_2017.pdf
11. Keating M. *The New Regionalism in Western Europe: Territorial Restructuring and Political Change*. / M. Keating // Northampton: Edward Elgar Publishing, pp. IX, 1998.– 242 p.
12. Kovalevych L. *Impact of secession movements on the territorial political system of the Western European region*. / L. Kovalevych //

Ekonomichna ta Sotsialna Geografiya, 2017. – P.– 77, 78-84 (in Ukrainian, abstr. in English), <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2017.77.78-84>.

13. Pantovic A. *The Economic Impact of the European Union on Subnational Separatist Sentiment*. University of Colorado Boulder Undergraduate Honours Thesis, 2014.– P.– 1–55. 11.

14. Papastephanou Marianna. *Thinking differently about cosmopolitanism : theory, eccentricity, and the globalized world*. / Marianna Papastephanou //p. cm. – (Interventions: education, philosophy & culture). London, New York: Taylor & Francis.– 2012.

15. Robertson R. *Globalization: Social Theory and Global Culture*. / R. Robertson // SAGE.– 1992.

16. XXIII World Congress of Philosophy "Philosophy as Inquiry and Way of Life" / Programme: Athens 04 – 10 August 2013, University of Athens, School of Philosophy Press, 2013. – 127 p.

17. Yakoviyk I. V. *Separatism in the United Europe* / Yakoviyk I. V., Okladna M. G., Orlovskyy R. R. // *PROBLEMS OF LEGALITY*. No 140 (2018) DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.140>.

18. Балацька О. Сецесіонізм як фактор політичного насилля: сучасні тенденції. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – 2017. – Вип. 12, 157–163. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2017_12_24.

19. Бек У. *Общество риска: На пути к другому модерну*. / У. Бек // Пер. с нем. В. Седельника, Н. Федоровой. – М.: Прогресс-Традиция, 2000.

20. Бек У. *Космополитическая глобализация*. 2003. – URL: <http://www.globalaffairs.ru/articles/2328.html>

21. Бек У. *Власть и ее оппоненты в эпоху глобализма. Новая всемирно-политическая экономя* / У. Бек // Пер. с нем. А.Б. Григорьева, В.Д. Седельника; послесловие В.Г. Федотовой, Н.Н. Федотовой. М.: Прогресс-Традиция; Издательский дом «Территория будущего» (Серия «Университетская библиотека Александра Погорельского»), 2007.

22. Бек У. *Космополитическое мировоззрение* / У. Бек // М.: Центр исследований постиндустриального общества, 2008. – 336 с.

23. Бек У. *Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія* / У. Бек // Пер. з нім. О. Юдіна. К.: Ніка-Центр, 2015.

24. Бек У. *Перспективы: транснациональное государство*. / У. Бек // URL: <https://studopedia.info/3-17528.html>. (дата обращения: 20.01.2019).

25. Бек Ульрих *Жизнь в обществе глобального риска – как с этим справиться: космополитический поворот*. / Ульрих Бек // Пер. с англ. В. Малахова. URL: http://www.gorby.ru/userfiles/lekciya_ulrih_beka.pdf (дата обращения 20.01.2019).

26. Бек У. *Космополитическая глобализация* / У. Бек // URL:http://www.val--s.narod.ru/glob/gl_bek1.htm

27. Бех Ю. Космополітизм як світоглядно-ідеологічна платформа розбудови освіти ХХІ століття. Вища освіта України. Теоретичний та науково-методологічний часопис, 2015. – № 4(59). – С. 11-16.
28. Виноградов В.Д. Национальное и «космополитическое государство»: миф и реальность. / В.Д. Виноградов // Вестник Санкт-Петербургского университета. 2010. – Вып. 2. – С. 411-413.
29. Зуйков Р. С. Идеология мирового общества: политико-системный анализ / Р.С. Зуйков // Век глобализации, 2014. – Вып. 2(14). – 91-104. <https://www.socionauki.ru/journal/articles/248999/>
30. Киришин Ю. Я. Концепция космополитизма. / Ю.Я. Киришин // 2016. – URL: <http://scicenter.online/politicheskaya-filosofiya/kratkaya-biografiya-130904.html>.
31. Кравченко С.А. У. Бек: социологическое воображение, адекватное рефлексивному модерну / С.А. Кравченко // 2016. – URL: <http://ecsocman.hse.ru/data/2011/12/19/1270384959/Kravchenko.pdf>.
32. Кристева Ю. Чуждые сами себе: мечта об исключительности. Керни Р. Диалоги о Европе. М., 2002. – С. 17-18.
33. Кузнецов А.М. Глобализация или космополитизация: об одном дискурсе современной западноевропейской социологии / А.М. Кузнецов // СОЦИС, 2014. – № 12. – С. 12-20.
34. Напсо М.Д. Космополитическое мировоззрение в трактовке У. Бека. / М.Д. Напсо // Философия и культура, 2016. – № 10(106). – С. 1383-1387. <https://doi.org/10.7256/1999-2793.2016.10.20581>.
35. Нутчева Г. Европеизация и сепаратистские конфликты: концепции и теории. / Г. Нутчева и др. // URL: <file:///H:/сепаратизм%20рус.pdf>. (дата обращения 25.01.2019)
36. Пашенко Л. В. Этносепаратистский терроризм в Западной Европе / Л.В. Пашенко // Научный журнал КубГАУ, 2016. – № 118(04), URL:<http://ej.kubagro.ru/2016/04/pdf/72.pdf>
37. Почепцов Г. Г. Пропаганда 2.0. / Г.Г. Почепцов // Харьков: Фолио, 2018. – 796 с.
38. Саракун Л.П. Космополітична концепція Ульріха Бека / Л.П. Саракун // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Гол. ред. В.М. Вашкевич. К.: «Видавництво «Гілея», 2017. – Вип. 117(2). – С. 162-166.
39. Этнические и региональные конфликты в Евразии: в 3 кн.: Кн. 3 Международный опыт разрешения этнических конфликтов / Общ. ред. Б. Коппитерс, Э. Ремакль, А. Зверев. М.: Издательство «Весь Мир», 1997. – 304 с.

George Chuzhik

Doctor on the highest category

Doctor ICA UNESCO

(Kyiv, Ukraine)

Tel.: +380504756555

WHO IS GUILTY OF SELF-DESTRUCTION OF PEOPLE? (THEORY “THE MANIFESTATION OF THE ENERGY OF CONSCIOUSNESS OF THE UNIVERSE”)

Георгий Чужик

Врач высшей категории

Доктор МКА ЮНЕСКО

(Киев, Украина)

КТО ВИНОВЕН В САМОУНИЧТОЖЕНИИ ЛЮДЕЙ? (ТЕОРИЯ «ВОЗЪЯВЛЕНИЕ ЭНЕРГИИ СОЗНАНИЯ МИРОЗДАНИЯ»)

Аннотация. Прочитав статью, Вы убедитесь, что это не футурология и не безумство, а наша реальность, которую наука весь исторический период скромно обходила. Это привело к тому, что из-за прогрессирующего самоуничтожения людей, назрела угроза исчезновения жизни на Земле, о чем Всемирно известный ученый С. Хокинг убедительно предупреждал нас. А вместе с этим социум не смог определить, кто мы в Мироздании и какова роль энергии сознания человека в нём? РОЗДАНИЯ Но есть выход из ситуации. Надо только принять во внимание мнение многих авторитетов мира, боле 40 лет, доказывающих, что активна, окутывает весь мир, творит его, влияет на него и подчинена единым законам природы. Вам будет интересно узнать в популярной форме, как удалось открыть эволюцию энергии сознания, сформировавшую «Потоки Информации» и всю гармоничную последовательность миропостроения. При этом достигается прекращение самоуничтожения людей, на порядок ускоряется прогресс во всех областях жизни, открываются много тайн природы.

Abstract. After reading the article, you will see that this is not futurology or frenzy, but our reality, which science has modestly bypassed throughout the entire historical period. This led to the fact that due to the progressive self-destruction of people, there was a threat of the disappearance of life on Earth, as the world-famous scientist S. Hawking convincingly warned us. And at the same time, the society could not determine who we are